

ENERJİ GÜVENLİĞİ: BÖLGESEL ENERJİ MERKEZİ TÜRKİYE

Fahri AKBAŞ¹

Emre ÜRÜN²

Öz

Gelişmekte olan Türkiye ürettiği enerjiden daha fazlasını ithal eden ülkeler arasında bulunmaktadır. Türkiye enerji ihtiyacının büyük bir kısmını dışarıdan sağlamasına rağmen, dünya enerji nakil hatlarının önemli bir kısmına sahiptir. Bu durum Türkiye'yi enerji savaşlarının merkezinde önemli bir aktör kılmaktadır. Günümüzde komşu ülkelerde yaşanan kaotik ortam ve Türkiye'nin terörle vermiş olduğu mücadele, Türkiye'yi terör örgütlerinin hedefi haline getirmektedir. Bu durum Türkiye'den geçmekte olan enerji nakil hatlarının güvenliği için büyük bir risk oluşturmaktadır. Özellikle terör örgütlerinin kırsal ve şehirlerde başarısız olmaları, terör saldırıları açısından daha kolay hedef konumunda bulunan petrol ve doğalgaz nakil hatlarını hedef almaktadırlar.

Terör örgütleri enerji nakil hatlarına yapmış oldukları saldırılarda, birinci olarak ses getirmek ikinci olarak da Türkiye'nin enerji nakil hatları konusunda rekabet halinde oldukları ülkelere avantaj sağlamak için gerçekleştirmektedirler. Böylece son yıllarda mevcut ve halen yapımı devam eden enerji nakil hatlarına yüzlerce sabotaj ve saldırı gerçekleştirildiği bilinmektedir.

Genel olarak enerji güvenliği konusunda iki farklı yaklaşım bulunmaktadır. Bunlardan birincisi enerjiye, ikincisi de güvenliğe ağırlık vermektedir. Enerji güvenliğinin enerji ağırlıklı tanımı enerji kaynaklarının bulunabilirliği, erişilebilirliği ve kabul edilebilirliği hususlarını kapsamaktadır. Enerji güvenliğinin güvenlik açısından tanımı ise enerji arama, geliştirme, üretim, iletim, çevrim, dağılım, pazarlama ve tüketim ağındaki tesislerin her türlü saldırıya karşı fiziki olarak korunması anlamını içermektedir (Ediger, 2007).

Bu çalışmada; enerji güvenliği kavramının özellikle güvenlik kısmı ele alınmıştır. Türkiye'nin enerji güvenlik politikaları ve enerji güvenliğine yönelik fiziki saldırılar, petrol ve doğal gaz nakil hatlarının literatür incelemesi yapılmıştır. Türkiye'nin sahip olduğu enerji nakil hatları ve bölgedeki jeopolitik konumu, analiz yapabilmek adına ortaya konularak konu hakkında öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Enerji güvenliği, jeopolitik, enerji kaynakları.

ENERGY SECURITY: REGIONAL ENERGY CENTRE TURKEY

Abstract

Although Turkey consumes a higher amount of energy than it manufactures, it targets to be a new energy centre in its region. The key of being energy centre lies at the safe transit of the energy resources of other countries. Turkey sets the best example in this regard. Turkey has a more important position than ever since it is located at key location for the transit of gas and oil in the game of pipelines passing through other destinations.

While Iran, Iraq and Azerbaijan supply only to Turkey, Turkey distributes oil and gas to far away countries. The most important factor is security at this point. Pipelines in Turkey which cost millions of dollars are subject to numerous illegal acts including terrorist actions and oil theft. In recent years, debates over the emerging energy deficit throughout the world have given priority to this issue.

There is need for international cooperation with neighbouring countries and reforms in the current security concept in our country in order to solve this security problem. A Turkey which has active and international connections in the region will be highly useful in terms of the security of pipelines. At this point, energy lines in Turkey and security of these lines are brought to agenda. This research focuses on the steps to be taken with respect to security as well as solution suggestions by emphasizing the security of energy lines within the framework of the studies included in the literature and relevant research.

Key Words: Energy security, geopolitics, energy resources.

Jel Codes: P48, Q40

1 Öğr. Gör. Aksaray Üniversitesi, fahriakbas@hotmail.com.tr

2 Öğr. Gör. Aksaray Üniversitesi, emreurun@aksaray.edu.tr

Giriş

Gelişmekte olan Türkiye ürettiği enerjiden daha fazlasını ithal eden ülkeler arasında bulunmaktadır. Türkiye enerji ihtiyacının büyük bir kısmını dışarıdan sağlamasına rağmen, dünya enerji nakil hatlarının önemli bir kısmına sahiptir. Bu durum Türkiye'yi enerji savaşlarının merkezinde önemli bir aktör kılmaktadır. Günümüzde komşu ülkelerde yaşanan kaotik ortam ve Türkiye'nin terörle vermiş olduğu mücadele, Türkiye'yi terör örgütlerinin hedefi haline getirmektedir. Bu durum Türkiye'den geçmekte olan enerji nakil hatlarının güvenliği için büyük bir risk oluşturmaktadır. Özellikle terör örgütlerinin kırsal ve şehirlerde başarısız olmaları, terör saldırıları açısından daha kolay hedef konumunda bulunan petrol ve doğalgaz nakil hatlarını hedef almaktadırlar.

Terör örgütleri enerji nakil hatlarına yapmış oldukları saldırılarda, birinci olarak ses getirmek ikinci olarak da Türkiye'nin enerji nakil hatları konusunda rekabet halinde oldukları ülkelere avantaj sağlamak için gerçekleştirmektedirler. Böylece son yıllarda mevcut ve halen yapımı devam eden enerji nakil hatlarına yüzlerce sabotaj ve saldırı gerçekleştirildiği bilinmektedir.

Genel olarak enerji güvenliği konusunda iki farklı yaklaşım bulunmaktadır. Bunlardan birincisi enerjiye, ikincisi de güvenliğe ağırlık vermektedir. Enerji güvenliğinin enerji ağırlıklı tanımı enerji kaynaklarının bulunabilirliği, erişilebilirliği ve kabul edilebilirliği hususlarını kapsamaktadır. Enerji güvenliğinin güvenlik açısından tanımı ise enerji arama, geliştirme, üretim, iletim, çevrim, dağılım, pazarlama ve tüketim aşındaki tesislerin her türlü saldırıya karşı fiziki olarak korunması anlamını içermektedir (Ediger, 2007).

Bu çalışmada; enerji güvenliği kavramının özellikle güvenlik kısmı ele alınmıştır. Türkiye'nin enerji güvenlik politikaları ve enerji güvenliğine yönelik fiziki saldırılar, petrol ve doğal gaz nakil hatlarının literatür incelemesi yapılmıştır. Türkiye'nin sahip olduğu enerji nakil hatları ve bölgedeki jeopolitik konumu, analiz yapabilmek adına ortaya konularak konu hakkında öneriler sunulmuştur.

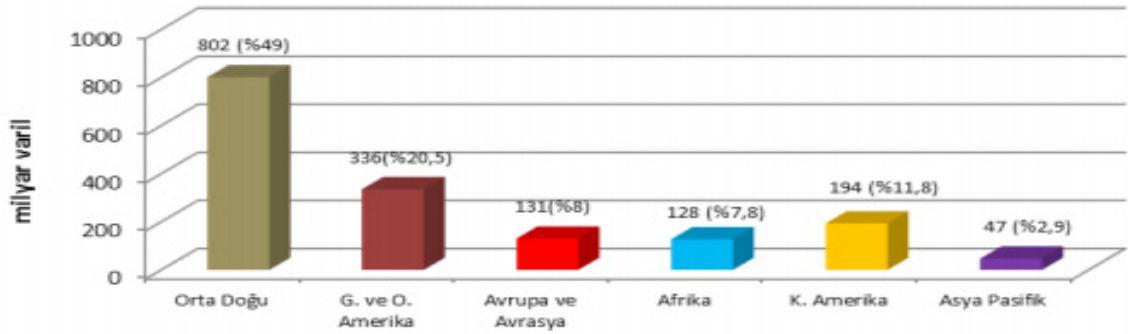
1. Türkiye'nin Uluslararası Enerji Nakil Hatları

Dünyadaki küresel güçler Sanayi Devriminden sonra sınırlı olarak bulunan enerji kaynaklarına sahip olabilmek amacıyla savaş ortamı yaratarak bu kaynaklardan önemli bir pay alabilmek için kıyasıya rekabet içine girmişlerdir. Bu bağlamda sıcak çatışmaların yaşandığı bazı önemli olaylar, Birinci Dünya Savaşı, İkinci Dünya Savaşı, Kore Krizi, Vietnam Savaşı, Arap-İsrail Savaşları, Süveyş Krizi, Birinci Körfez Operasyonu, İkinci Körfez Operasyonlarıdır. Enerji Jeopolitiği ve Enerji Güvenliği söz konusu çatışmaların en önemli sebebi olmuştur (Sevim, 2012).

Ekonomik, siyasal, sosyal, toplumsal ve askeri alandaki gelişmeleri yakından etkileyen ve onlara yön veren enerji uluslararası ilişkilerde önemli bir konuma sahiptir. Gelecek 30 yıllık süreçte IEA tahminlerine göre küresel enerji talebinin büyük bir kısmını fosil yakıtlar ve bilhassa da petrol ve doğalgaz tarafından karşılanacağı öngörülmektedir. Orta Doğu ve Orta Asya-Hazar ülkeleri dünya petrol ve doğal gaz arzındaki önemlerini uzun yıllar kuruyacaklardır. Ayrıca enerji piyasasındaki üreticiler kadar enerji nakil hatları

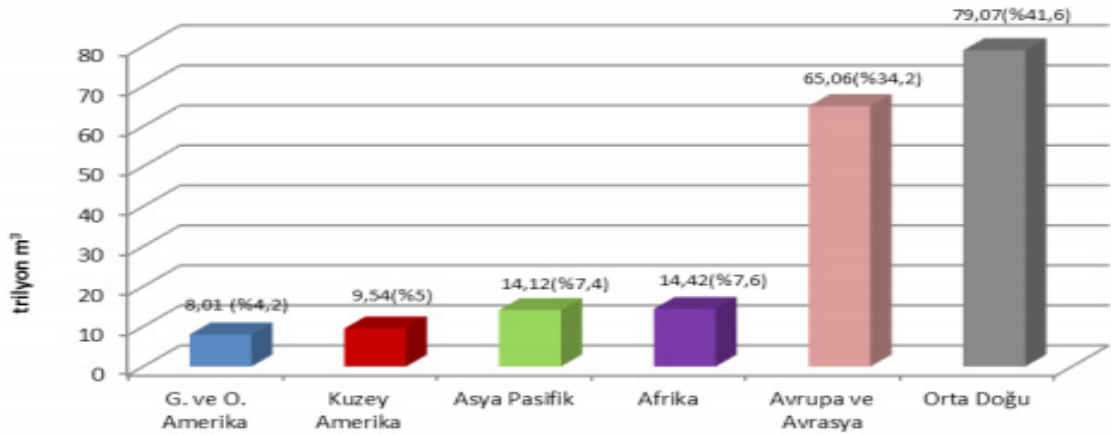
geçiş güzergahında bulunan ülkeler özellikle Türkiye ve büyük tüketiciler de önemli stratejik ağırlığa sahiptirler (Bayraç, 2009). Dünyada petrol ve doğalgaz talebi ve enerji kaynaklarının kullanımı ile ilgili geleceğe yönelik tahminler, kaynaklara sahip ülkelerin dışında bu kaynakların tüketici ülkelere ulaşmasını sağlayan transit ülkelerin de önemi artmaktadır (Ener ve Ahmedov, 2007). Türkiye-İran, Türkiye-Azerbaycan, Türkiye-İrak, Türkiye-Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ve Türkiye-Rusya arasındaki sağlıklı bir işbirliği ile doğal gaz ve petrolün güvenli bir şekilde Avrupa Birliği ülkelerine ve diğer dünya ülkelerine ulaştırılması bakımından önemlidir.

Tablo 1: 2012 Yılı Bölgelere Göre Dünya İspatlanmış Petrol Rezervi

Kaynak: TPAO Genel Müdürlüğü Sektör Raporu

Tablo 2: 2012 Yılı Bölgelere Göre Dünya İspatlanmış Doğalgaz Rezervi

Kaynak: TPAO Genel Müdürlüğü Sektör Raporu

Günümüzde dünya toplam enerji üretiminin % 87'lik payı fosil yakıtlar, % 6'sı yenilenebilir kaynaklar, % 7'si ise nükleer enerji tarafından karşılanmaktadır. Dünya elektrik enerjisi üretiminin yaklaşık % 64.5'ini fosil kaynaklar (% 38.7 kömür, % 18.3 doğal gaz, % 7.5

petrol) gerçekleştirmektedir.(BP, 2008) Türkiye, Orta Doğu ve Hazar Havzası başta olmak üzere, varlığı bilimsel verilerle ispatlanmış dünya petrol rezervlerinin %72,7'sinin ve gaz rezervlerinin %71,8'nin bulunduğu bir bölgede yer almaktadır. Bu sebeple Türkiye, Kaynak ülkeler ile tüketici ülkeler arasında doğal bir köprü işlevi görmekte, kaynak ve güzergâh çeşitlendirmesi yoluyla enerji güvenliğinin sağlanmasında önemli bir ülke olarak ön plana çıkmaktadır. (TCD Bakanlığı, 2008).

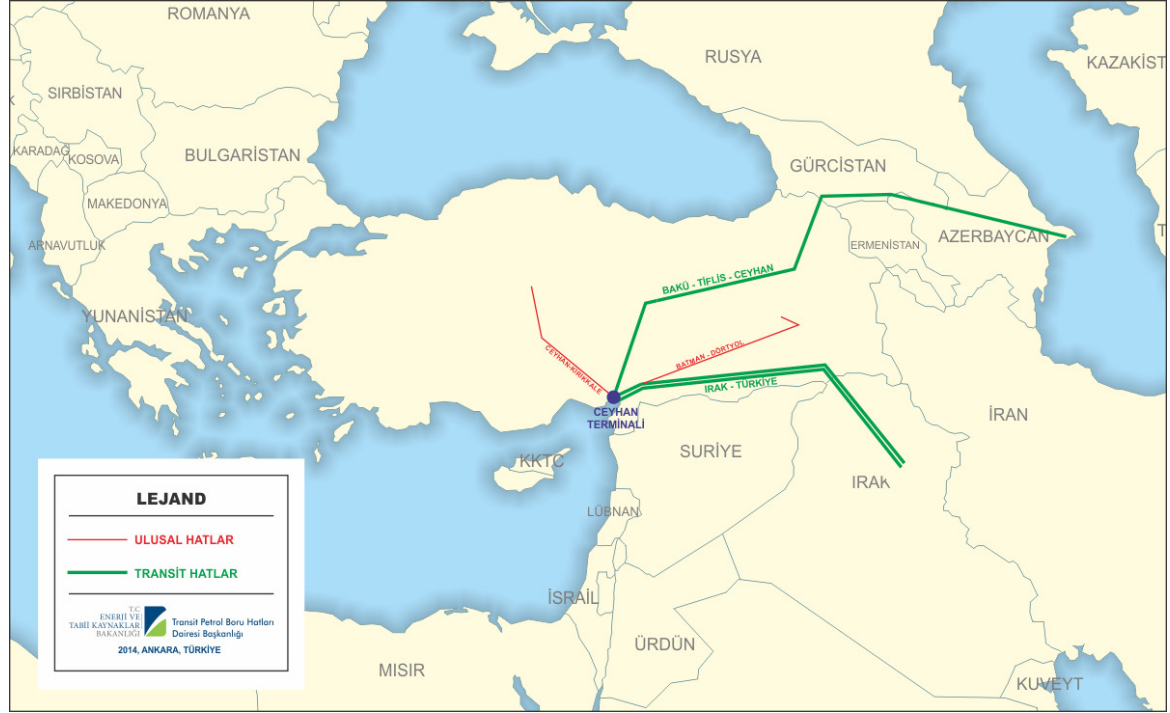
Bir ifadesinde İbn-i Haldun “Coğrafya kaderdir” demektedir. Bir Ülkenin coğrafi konum o ülkenin müspet veyahut menfi, olumlu veya olumsuz manada geleceğini belirlemektedir. Ülkelerin kaderini coğrafi konumların belirlediği dair görüş, söz konusu ülke Türkiye, bölgede Ortadoğu ve Kafkaslar olduğunda tartışmasız bir gerçeğe dönüşmektedir. Türkiye'nin kaderini coğrafi konumu ve bölgesindeki zengin petrol ve doğal gaz kaynaklarına olan yakınlığından kaynaklanmaktadır. Türkiye eski dünyanın tam merkezinde yer almaktadır (Yılmaz, 2016).

Türkiye sahip olduğu jeopolitik konumunu itibarıyla bölgesel ve küresel manada mevcut petrol ve doğal gaz projelerinde öncü rol oynamak suretiyle ulusal arz güvenliğinin sağlanması ve bölgesel arz istikrarına katkıda bulunulması açısından önemli rol oynamaktadır. Türkiye'nin sahip olduğu petrol ve doğal gaz boru hatları Türkiye'yi enerji ticaret ve dağıtım merkezi haline getirmeyi hedeflemektedir. Hazar Bölgesi, Orta Doğu ve Orta Asya'nın zengin enerji kaynakları ile Avrupa ve Dünya'daki tüketici pazarları arasında güvenilir, istikrarlı, ekonomik ve çevreyle uyumlu bir enerji terminali olma yolunda hızla ilerleyen Türkiye'nin sahip olduğu ham petrol ve doğal gaz boru hatları;

0.1. Petrol Boru Hatları Ve Projeleri

Türkiye sınırlarından geçişi sağlanan şekil 3'de görüldüğü gibi Bakü-Tiflis-Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı (BTC) ve Irak- Türkiye Ham Petrol Boru Hattı (ITB), olmak üzere iki adet petrol boru hattı bulunmaktadır.

Tablo 3: Uluslararası Petrol Boru Hatları

Kaynak: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı-2016

Bakü-Tiflis-Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı (BTC)

Bakü-Tiflis-Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı (BTC) Azerbaycan petrolü ağırlıklı olmakla birlikte Hazar Bölgesinde üretilen petrolü emniyetli, ekonomik ve çevresel açıdan sorunsuz bir boru hattı sistemi ile Azerbaycan-Gürcistan üzerinden Ceyhan'a taşıyarak buradan da deniz taşımacılığı ile dünya pazarlarına ulaştırmaktadır. 4 Haziran 2006 tarihinde işletmeye alınan Boru hattının kapasitesi yıllık 50 milyon tondur. Toplam uzunluğu 1769 km olan BTC boru hattının 1076 km'lik kısmı Türkiye topraklarında bulunmaktadır. Azerbaycan'daki üretim miktarına göre hattan zaman zaman Kazak ve Türkmen ve Kazak petroleri de taşınmaktadır (TETK Bakanlığı, 2016).

Irak-Türkiye Ham Petrol Boru Hattı (ITB)

1976 yılında işletmeye alınan 986 km uzunluğundaki Irak- Türkiye Ham Petrol Boru Hattı (ITB), Irak'ın başta Kerkük bölgesi olmak üzere üretim sahalarındaki ham petrolü Ceyhan (Yumurталık) Deniz Terminaline ulaştırmaktadır. Ek olarak 1987 yılında inşa edilen ikinci boru hattı ile birlikte ITB boru hattının yıllık taşıma kapasitesi 70,9 milyon tona ulaşmıştır (TETK Bakanlığı, 2016).

1.2.Doğal Gaz Boru Hatları Ve Projeleri

Türkiye sınırlarından geçişi sağlanan şekil 4’de görüldüğü gibi Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Projesi (TANAP), Türkiye-Bulgaristan Enterkonnektörü (ITB) Projesi, Türkiye-Yunanistan Doğal Gaz Boru Hattı (ITG), Rusya-Türkiye-Avrupa Doğal Gaz Boru Hattı Projesi (TÜRK AKIMI), Rusya-Türkiye Doğal Gaz Boru Hattı (BATI HATTI), İran-Türkiye Doğal Gaz Boru Hattı, Rusya-Türkiye Doğal Gaz Boru Hattı (MAVİ AKIM), Bakü-Tiflis-Erzurum Doğal Gaz Boru Hattı (BTE) olmak üzere iki adet petrol boru hattı bulunmaktadır (TETK Bakanlığı, 2016).

Tablo 4: Uluslararası Petrol Boru Hatları

Kaynak: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı-2016

Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Projesi (TANAP)

Ülkemizin doğal gaz ihtiyacının karşılanabilmesi amacıyla Azerbaycan Hükümeti ile yapılan anlaşma kapsamında 2018 yılından itibaren boru hattı ile 6 milyar m³ doğalgazın ülkemize taşınması hedeflenmektedir. TANAP Projesi ile yıllık maksimum 32 milyar metreküp kapasiteli, Gürcistan sınırımızdan Yunanistan ve/veya Bulgaristan sınırımıza kadar uzanacak 1850 km uzunluğunda olacağı öngörülen bir boru hattının inşası planlanmaktadır (TETK Bakanlığı, 2016).

Türkiye-Bulgaristan Enterkonnektörü (ITB) Projesi

ITB Projesi, Ülkemiz ve Bulgaristan arasındaki doğalgaz iletim sistemlerinin her iki yönlü akışa imkân sağlayacak şekilde bağlantısının sağlanmasını hedeflemektedir (TETK Bakanlığı, 2016).

Türkiye-Yunanistan Doğal Gaz Boru Hattı (ITG)

Ülkemizden Yunanistan'a doğal gaz arzına ilişkin 2003 yılında imzalanan anlaşma gereğince 2007 yılından itibaren ITG boru hattı üzerinden Yunanistan'a gaz arzına başlanmıştır (TETK Bakanlığı, 2016).

Rusya-Türkiye Doğal Gaz Boru Hattı (Batı Hattı)

Ülkemiz ve Eski Sovyetler Birliği hükümetleri arasında 1984 yılında imzalanan anlaşma gereğince 845 km uzunluğundaki boru hattından halihazırda ülkemize yıllık 14 milyar m³ doğalgaz akışı sağlanmaktadır (TETK Bakanlığı, 2016).

İran-Türkiye Doğal Gaz Boru Hattı

1491 km uzunluğunda ve 9,6 milyar m³ kapasiteli İran-Türkiye Doğal Gaz Boru Hattından 2001 yılından itibaren İran'dan alınan doğal gazın boru hattı ile Türkiye'ye taşınmasına başlanmıştır (TETK Bakanlığı, 2016).

Rusya-Türkiye Doğal Gaz Boru Hattı (Mavi Akım)

1261 km uzunluğundaki mavi akım doğalgaz boru hattının 501 km'lik kısmı ülkemiz topraklarında bulunmaktadır. Bu proje kapsamında Rusya Federasyonundan halihazırda yıllık 16 milyar m³ doğalgaz ithal edilmektedir (TETK Bakanlığı, 2016).

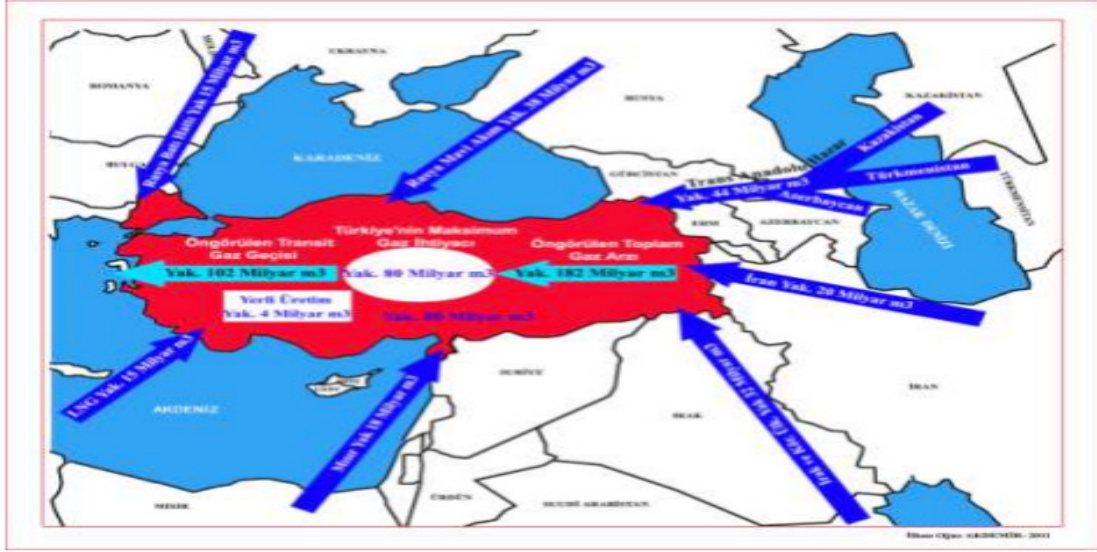
Bakü-Tiflis-Erzurum Doğal Gaz Boru Hattı (BTE)

690 km uzunluğunda ve maksimum 20 Milyar m³ kapasitesi bulunan Bakü-Tiflis-Erzurum Doğal Gaz Boru Hattı 2007 yılından itibaren Azerbaycan'ın Hazar Denizi'nde bulunan Şah Deniz sahasından üretilen 6,6 milyar m³ doğalgazı ülkemize taşımaktadır (TETK Bakanlığı, 2016).

2. Bölgesel Tehditler

Soğuk Savaş sonrası dönemde ortaya çıkan yeni güvenlik tehditleri, Enerji nakil hatlarının güvenliği için Türkiye gibi transit geçiş güzergâhın da bulunan ülkelere yeni mücadele yolları ve yeni güvenlik politikaları üretmeye itmiştir. Enerji eksenli petrol savaşları ile geçen 20. Yüzyılın ardından 21. Yüzyıla da hakim olacak enerji kaynağının doğalgaz olacağı ve ülkelerin jeopolitiğini doğalgaz üzerinden yapacaklardır. Bu bahisle enerji coğrafyasının merkezinde yer alan Türkiye yakın ve uzak çevresindeki enerji yatırımlarını ve üretimini yakından izlemelidir (Akdemir, 2012).

Tablo 4: Türkiye'nin 2025 Yılı Doğalgaz Öngörüsü

Kaynak: Akdemir, 2012

Etnik ve sosyal yapısı bakımından pek çok özelliği üzerinde taşıyan Ortadoğu, bu önemli ve stratejik özelliği; petrol ve doğal gaz zenginliği, nüfus yapısı, çeşitlilik arz eden dini yapısı, etnik ve dini gruplarla olan irtibatından kaynaklanmaktadır. Bu sebepten dolayı Orta Doğu da yaşanacak her türlü olumsuz gelişme başta Türkiye olmak üzere tüm Dünyayı derinden etkileyeceği görülmektedir (Ayata, 2010). Dünya petrol talebi yılda %2 artmaktadır. Endüstriyel gelişmeler ve eğilimler dikkate alındığında 2030 yılı itibarıyla günlük petrol ihtiyacı 105 milyon varile ulaşması beklenmektedir. Bu talebin büyük kısmı Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa Birliği Ülkeleri, Çin ve Hindistan'dan gelecektir (Stern, 2007 ve World Energy Outlook 2009). Dünyanın geleceğinde söz sahibi olmak amacıyla yapılan söylemler, 21.Yüzyılda enerji politikası stratejisinin ifadesi olarak ortaya çıkmakta ve işaret edilen coğrafya da Ortadoğu olmaktadır (Göknel, 2010). Ortadoğu'nun en önemli aktörlerinden Türkiye; Hazar, Orta Asya ve Ortadoğu bölgelerindeki petrol ve doğal gaz üreticileri için bölgedeki en önemli müşteri olduğu gibi, Batı'daki uluslararası pazarlar için de transit boru hatlarına ev sahipliği rolünü üstlenen önemli ve güvenli bir transit geçiş ülkesidir (Çolak, İlbaş, 2010).

Türkiye'nin bu özelliğinden dolayı bölgede oynamış olduğu rol itibarıyla hedef ülke haline gelmiştir. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nin Ortadoğu'ya yapmış olduğu müdahale ve Arap Baharı sonrasında doğalgaz ve petrol kaynaklarına sahip Irak'taki istikrarsızlık sonrasında terör örgütleri enerji güvenliği üzerinde önemli bir tehdit oluşturmaktadır. Ayrıca Rusya'nın Kafkasya politikaları da Hazar havzasındaki enerji güvenliği için riskli bir duruma sebebiyet vermektedir.

Enerji güvenliği, enerji üretim, iletim ve dağıtım organizasyonunun alt yapısına yönelik olası terör saldırıları önemle üzerinde durulması gereken bir husustur (Pamir, 2007). Yeni enerji jeopolitiğinde tüketicilerin iki temel kaygısı olan Kaynak Milliyetçiliği ve Enerji Terörü. Türkiye kendi enerji altyapısını koruma konusunda eksikleri giderebilecek niteliktedir (İşeri

ve Dilek, 2012). Irak Savaşının sonunda ABD'nin kısmen Irak topraklarından çekilmesi sonucunda, bölgede El Kaide daha sonra da DAESH gibi terör örgütlerinin güçlenmesi Ortadoğu ve Dünya için felakete neden olmuştur. Türkiye açısından, PKK terör örgütü Kuzey Irak'ta meydana gelen otorite boşluğundan faydalanarak bölgede lojistik ve eğitim üssü inşa etmesi sonucunda Irak ordusundan kalan ağır silahları çeşitli yollarla elde etmesi neticesinde Türkiye'ye karşı terör faaliyetleri yeniden başlatması olmuştur (Demir, 2012).

Terör örgütleri başta PKK olmak üzere zaman zaman ülkemizdeki önemli enerji nakil hatlarını hedef almaktadır. Enerji nakil hatlarına yapılan sabotaj ve saldırılar sonucunda hem petrol ve doğal gaz akışı yavaşlamakta hem de milyonlarca TL'lik zararlar meydana gelmektedir. Ayrıca bu durum ulusal güvenlimizi tehdit etmektedir.

Bazen boru hatlarına terör saldırılarının dışında hırsızlık amacıyla saldırılar gerçekleşmektedir. ABD'nin başı çektiği bazı ülkelerde şiddet yanlıları tarafından enerji nakil hatlarına saldırılar yapılmaktadır. Rusya, Hindistan, Pakistan gibi ülkelerde saldırılar politik amaçlı yapılabilmektedir. Irak'ta 2003 yılından bu yana enerji nakil hatlarına 300'ün üzerinde saldırı gerçekleşmiş, bu saldırılar neticesinde Türkiye-İrak Petrol Boru Hattında yapılan sevkiyat durma noktasına gelmiştir (Köprülü, 2015). Birinci Dünya Savaşı sırasında Fransız devlet adamı Georges Clemenceau, "bir damla petrolün değeri askerlerimizin bir damla kanına eşittir" sözleri enerji kaynakları ve enerji nakil hatlarının ne kadar önemli olduğunu göstermektedir (Atay, 2002). Hal böyle iken enerji nakil hatlarına ev sahipliği yapan ülkelere, petrol ve doğalgazın sağlıklı bir şekilde nakil istasyonlarına ulaşımlarının sağlanması önemli bir güç ve itibar kazandıracaktır.

3. Sonuç ve Öneriler

Üretilen petrolün yaklaşık %40 güvenlik açısından dünyanın en riskli bölgelerinden ve petrol boru hatları vasıtasıyla nakledilmektedir. Bu nedenle, enerji nakil hatları içerisinde en fazla saldırıya uğrayan enerji tesisi olarak petrol boru hatları bulunmaktadır. Binlerce kilometreyi bulan boru hatları saldırıya ve sabotaja karşı oldukça korumasız durumdadır. Enerji nakil hatlarına yapılan basit bir saldırı sonrasında sevkiyat günlerce gecikebilmektedir. Terör örgütleri de enerji nakil hatlarına yapılan saldırı neticesinde hem küresel ekonomiye darbe vurulmuş olmakta hem de enerji nakil hatlarının geçmekte olduğu ülkelere itibar kaybına sebep olmaktadır.

Sonuç olarak petrol ve doğalgaz kaynaklarına sahip olmak kadar, petrol ve doğalgaz talebinde ulunan ülkelere ulaştırılması da önemli bir jeopolitik olarak karşımızda durmaktadır. Türkiye'de önemli petrol ve doğalgaz kaynaklarına sahip olmasa da bahse konu enerji kaynaklarının transiti olma yolunda son yıllarda yapılan projelerle bir adım öne çıktığı görülmektedir. Bu durum başta Rusya olmak üzere dünya da küresel güç olma ve enerji jeopolitiği konusunda söz sahibi olmak isteyen ülkeleri rahatsız etmektedir. Bu sebepten dolayı Türkiye'deki mevcut enerji nakil hatları sabotaj ve saldırı riski altındadır.

Türkiye'de Enerji nakil hatlarının güvenliğinin sağlanması, birinci derecede görevli olan Jandarma Genel Komutanlığı ve TPAO tarafından sağlanmaktadır. Uluslararası sahada bu rolü NATO üstlenmektedir. Enerji nakil hatlarının birden fazla ülkeden geçtiği düşünülürse Azerbaycan, Gürcistan ve Irak başta olmak üzere uluslararası alanda ortak bir güvenlik konseptinden de söz edilebilir. Jandarma Genel Komutanlığının mevcut iş yoğunluğu göz önüne alınarak, oluşturulacak özel bir güvenlik yapılanması ile tamamen enerji nakil

hatlarının güvenliğinden sorumlu, alanında uzmanlaşmış ekip ve teknolojik donanımına sahip güvenlik yapılanmasına gidilmesi zorunluluk arz etmektedir. Türkiye’de özellikle insansız hava araçlarından(İHA-DRON) destek alınarak enerji nakil hatlarının güvenliği temin edilebilir. Buna ilaveten aktif kara ve hava devriyeleri ile enerji nakil hatlarına gerçekleştirebilecek sabotaj ve saldırıların önüne geçilmiş olacak ve gerekli tedbirler alınabilecektir. Böylece Türkiye, ulusal güvenliğini sağlamak ve sürdürmek için, bölgesel ve uluslararası alandaki güvenlik zafiyetlerini ortadan kaldırmak suretiyle bölgesel bir güç olduğunu enerji güvenliği alanında da göstermiş olacaktır.

Kaynakça

- Sevim,Cenk,2012. “Küresel Enerji Jeopolitiği ve Enerji Güvenliği” Journal of Yasar University Sayı: **26(7)**, ss. 4378 – 4391.
- Bayraç,H.Naci,2009. “Küresel Enerji Politikaları ve Türkiye: Petrol ve Doğal Gaz Kaynakları Açısından Bir Karşılaştırma” Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi Dergisi **10(1)**, ss. 115-142
- Ener, Meliha-Ahmedov,Orhan,2007. “Türkiye-Azerbaycan Petrol-Doğal Gaz Boru Hattı Projelerinin Ülke Ekonomileri ve Avrupa Birliği Açısından Önemi” 2.Ulusal İktisat Kongresi, **2(2)**, ss 117-136.
- BP, 2008. Statistical Review of World Energy
- TC Dışişleri Bakanlığı, 2008. “Türkiye'nin Enerji Stratejileri” Raporu
- Ediger, V.Ş., 2007. “Enerji Arz Güvenliği ve Ulusal Güvenlik Arasındaki İlişki” **Enerji Arz Güvenliği Sempozyumu**. Ankara.
- Yılmaz, Halil İbrahim, 2016. “Ortadoğu'nun Jeo-Ekonomik Önemi ve ABD'nin Ortadoğu Politikasının Ekonomik Nedenleri” TESOM Akademi Dergisi **3(1)**, 99-128.
- TC Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, 2016. <http://www.enerji.gov.tr/tr-TR/Sayfalar/Uluslararası-Boru-Hatları-ve-Boru-Hattı-Projeleri>
- Akdemir,İlhan Oğuz, 2012. “Küresel Enerji Eksenleri ve Türkiye'nin Coğrafi Konumu” Marmara Coğrafya Dergisi **26**, ss 82-107.
- Ayata, Ali, 2010. “Ortadoğu Perspektifinden Türkiye-ABD ilişkilerinin Yeni Boyutu” Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi <http://www.akademikbakis.org>
- Stern, A. 2007. “Petrol Savaşını Kim Kazanacak” Neden Yayınevi, İstanbul, ss 275-282
- Göknel, M.Mete, 2010. “Enerji Güvenliği ve Ortadoğu” Ortadoğu Analiz Cilt 2, Sayı 22, ss. 36-45.
- Çolak,A.Batur ve İlbaş, Mustafa 2010. “Enerji Koridoru ve Terminal Olarak Türkiye'nin Rolü” **16.Uluslararası Enerji ve Çevre Fuarı ve Konferansı Bildiriler Kitabı**, ss. 18-21.
- Pamir, N. 2005. “Küreselleşmenin Enerji Sektöründe Yapısal Değişim Programı ve Enerji Politikaları” **Enerji Politikaları ve Küresel Gelişmeler ve Enerji Sempozyumu Bildiri Kitabı**, ss 61.
- İşeri, Emre ve Dilek, A.Oğuz, 2012. “Yeni Enerji Jeopolitiğinde NATO'nun Enerji Güvenliğinde Tamamlayıcı Rolü ve Türkiye'nin Potansiyel Katkıları” Akademik Bakış Cilt 5, Sayı 10, ss 229-248.
- Demir, Sertif, 2012. “Irak ve Suriye krizlerinin karşılaştırmalı Analizi, Nedenler, Gelişmeler, Sonuçlar ve Türkiye Üzerine Etkileri” Türk Dünyası İncelemeleri **12(2)**, ss 553-578.
- Köprülü, Tacettin, 2015. “Petrol ve Doğal Gaz Boru Hatlarının İHA sistemleri ile korunması” <https://www.linkedin.com/pulse/petrol-ve-doğal-gaz-boru-hatlarının-ih-sistemleri-köprülü-ph-d->
- Atay Mehmet,2002. “ABD'nin Afganistan Operasyonu ve Orta Asya'da Jeopolitik Satranç”, Jeopolitik, **1(1)**, ss,108-114.